

References

1. Chetvertiy z'izd radykal'noi partii // Radykal. – 1896. – 5 sikh. – №7.
2. Zhernoklejev O. Nacional'ni sekcii' avstrijs'koi' social-demokratii' v Galychyni j na Bukovyni (1890–1918 rr.) / O. Zhernoklejev. – Ivano-Frankivs'k: VDVCIT, 2006.
3. Franko I. Programa galyc'kyh socialistiv // I. Franko. Zibran. tv.: u 50–ty t. K.: Naukova dumka, 1986. – T.45. – S.449–453.
4. Zhernoklejev O. Ukrai'ns'ka social-demokratija v Galychyni: narys istorii' (1899–1918) / O. Zhernoklejev. – 2–e vyd., dopov. – K.: Osnovni cinnosti, 2000. – 168 s.
5. Kugutjak M. Radykal'na partija v Shidnij Galychyni / M. Kugutjak // Ukrai'ns'kyj istorychnyj zhurnal. – 1990. – №10. – S.55–63.
6. Programa Rus'ko-ukrai'ns'koi' radykal'noi partii' // Narod. – 1890. – 15 zhovtnja. – Ch.20.
7. Kravec' M. Do chytannja pro Rus'ko-ukrai'ns'ku radykal'nu partiju u Shidnij Galychyni v 90–h rokah XIX st. / M. Kravec' // Z istorii' zahidnoukrai'ns'kyh zemel'. – K.: Vyd-vo AN URSR, 1957. – Vyp. II. – S.124–140.
8. Shkrab'juk P. My, ukrai'ns'ki radykaly... (Myhajlo Pavlyk i Radykal'na partija) / P. Shkrab'juk. – L'viv, 2012. – 192 s.
9. Grycak Ja. «Molodi» radykaly v suspil'no-politychnomu zhytti Galychyni / Ja. Grycak // Zapysky NTSh. Praci istoryko-filosofs'koi' sekcii'. – L'viv, 1991. – T.222. – S.71–110.
10. Bachyns'kyj Ju. Ukrai'na irredenta / Ju. Bachyns'kyj; peredm. V. Doroshenko. – 3–tje vyd. – Berlin: Vyd-vo Ukrai'ns'koi' molodi, 1924. – 327 s.
11. Bachyns'kyj Ju. Moja perepyska z Myhajlom Dragomanovym (Dodatok do «Ukrai'na irredent-u») / Ju. Bachyns'kyj. – L'viv, 1900. – 72 s.
12. Kugutjak M. Galychyna: Storinky istorii': narys suspil'no-politychnogo ruhu (XIX st. – 1939 r.) / M. Kugutjak. – Ivano-Frankivs'k, 1993. – 200 s.: il.
13. Ekonomichni koncepcii' social-demokratii' [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://lubbook.net/book_452_glava_14.
14. Mishhuk M. Nacional'no-derzhavna platforma Ukrai'ns'koi' socialistychno-radykal'noi partii' (1926–1939 rr.) / M. Mishhuk // Nova paradygma. – 2005. – №42. – S.145–160.
15. Mishhuk M. Nacional'na ideja v politychnykh programah ta praktychnij dijal'nosti Ukrai'ns'koi' radykal'noi partii' (1918–1939 rr.) / M. Mishhuk // Ukrai'na soborna: zbirnyk naukovykh statej. – Kyi'v, 2005. – Vyp.2. – Ch.1. – S.192–198.
16. Chogo hoche Ukrai'ns'ka Socialistychno-Radykal'na partija. – L'viv: Ukrai'ns'ka vydavnycha spilka «Gromada», 1926. – 47 s.
17. Kobers'kyj K. Ukrai'ns'ke narodnytvo po oboh bokah Zbrucha / K. Kobers'kyj. – L'viv; Kolomyja, 1924. – 158 s.
18. M. S. Zemel'ni zlydni / M. S. // Gromads'kyj golos. – 1936. – 24 zhovtnja. – S.2.
19. M. S. Oborona seljans'koi' praci / M. S. // Gromads'kyj golos. – 1936. – 11 lypnja. – S.2.
20. M. S. Za rivnopravnist' seljans'koi' praci? / M. S. // Gromads'kyj golos. – 1936. – 31 zhovtnja. – S.2.
21. KRR. Uchwały i resolucje. – Warszawa, 1953. – T.2. – S.109–178.
22. Radziejowski J. Komunistyczna Partia Zachodniej Ukrainy. 1919–1929. Wznowione problemy ideologiczne / J. Radziejowski. – Krakow, 1976. – 215 s.

Begej I. I., Doctor of Political Sciences, Professor of Management and Social Sciences, Lviv Educational-Scientific Institute of Higher State Educational Institution «Banking University» (Ukraine, Lviv), begej@i.ua

Socio-economic policy Ukrainian Galicia left-wing representatives

The article traced the origins of the Ukrainian «economic socialism» from the theoretical works of Julian Bachynsky, Vyacheslav Budzinovsky, Ivan Franko to the corresponding programmatic principles of the Social democratic workers party of Austria (SDPA), the Galician workers party (GRP), the Social democratic party of Galicia and Silesia (SDPS), the Ruthenian-Ukrainian radical party (RURP), the Ukrainian social-democratic party (USDP). The chronological boundaries of the research are (the end of XIX – the first third of the XX century).

It was found that the European left socio-economic postulates of the late XIX – early XX centuries were removed on the Ukrainian soil by the Galician national socialist theorists and the practitioners selectively, creatively, taking into account the characteristics of social and national structure of the region, its economic infrastructure. During the interwar period, the Ukrainian left-wing representatives used adjusted to the local conditions acquisition of their ideological predecessors.

Before the First World War and after it, the Western-Ukrainian lands, thanks to the conscious policy of the occupation authorities of the Second Polish Republic, remained a backward agrarian «kresy».

The attention is focused on the fact, that in the new social and political conditions, each of the Ukrainian left parties in this period has developed its own economic platform based on a socialist or communist ideology.

The differences between these platforms were shown and close intertwining of the socio-economic and ethnic problems, not only of Ukrainian socialists' and social democrats' activity, but also of Western and Polish communists.

Reader's attention is given primarily to the economic component of social policy of the left forces in Galicia in the period.

Keywords: social policy, «economic socialism», the land question, the labour question, cooperation, the Left Party of Galicia, the Social Democratic Labour Party of Austria, the Galician Workers Party, the Social Democratic Party of Galicia and Silesia, the Ruthenian-Ukrainian Radical Party, the Ukrainian Social Democratic Party, the Communist Party of Western Ukraine, the Communist Party of Poland.

* * *

УДК 323.2;324.25

Войтенко Ю. М.,

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри політології, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (Україна, Переяслав-Хмельницький), Polistnicht@gmail.com

ІНСТИТУТ СТАРОСТ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Здійснюється огляд нового політичного інституту – старости, котрий створений владою під час впровадження реформи децентралізації. Стаття розкриває правову та політичну основу формування та функціонування інституту старости. Визначено як основні повноваження старости, котрі зазначені у чинному законодавстві, так і додаткові – які визначаються місцевим радами. Окрему увагу у статті приділено функціям старости щодо формування місцевого бюджету та його діяльності у виконавчому комітеті об'єднаної громади. Також, у статті увага привернута щодо виборів старости та вимог до кандидатів на цю посаду. Здійснюється огляд трансформаційного процесу на місцевому рівні у політичній площині.

Ключові слова: староста, громада, інститут, децентралізація, виконавчий комітет, трансформація, закон, самоврядування, права, обов'язки, адміністрація, посада, бюджет.

В Україні з 2014 року влада взяла курс на децентралізацію. Реформа децентралізації влади передбачає розширення повноважень органів місцевого самоврядування у сфері управління майном в адміністративно-територіальній одиниці, делегування від держави збору фінансів на місцях у вигляді деяких податків, акцизів, ліцензій тощо. У зв'язку з тим, що в Україні цей процес відбувається разом з адміністративно-територіальною реформою, то у таких громадах, котрі вирішили об'єднатись довкола іншої, замість місцевих рад, представницьку функцію виконує новостворений політичний інститут – староста (села, селища, міста). Саме трансформація інституту місцевих рад у добровільно приєднаних громадах на інститут старости – представника приєднаної громади у об'єднаній громаді, а також його обрання та повноваження, зумовили дане дослідження.

Нещодавно створений інститут старости ще не став об'єктом наукових розвідок серед багатьох дослідників у царині державного управління та місцевого самоврядування, а також політичної науки, але деякі дослідження щодо формування та функціонування цього інституту мали місце серед вчених. Так, роль старости у виконавчих органах влади стало об'єктом уваги А. Мацокіна [6]. Основні права і обов'язки старости і їх практичне використання мало місце в дослідженні В. Козіної [5]. Дослідження участі старости

у формуванні місцевого бюджету було у полі наукової розвідки О. Ковшової [4]. Чи не найвагомішою працею щодо практичних рекомендацій у діяльності старости на місцях здійснив колектив Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. Так, старості було присвячено цілий випуск (№4) збірника «Практичні рекомендації з питань формування спроможних територіальних громад» [7]. У збірнику зазначається як особливості функціонування старости в місцевому самоврядуванні, так і його участь у контролі над формуванням та використанням місцевого бюджету, а також компетентність старости у стратегічно-проектній роботі та сфері надання адміністративних послуг [7].

Для реалізації владного курсу на децентралізацію, постала необхідність внесення змін у чинне законодавство, так і створення нових законів, котрі регламентуватимуть основні права і обов'язки нових інститутів державної влади та місцевого самоврядування на місцях, а також взаємодію їх між собою. Так, були внесені зміни до чинних законів: «Про місцеве самоврядування в Україні» [2]; «Про місцеві вибори» [3]; «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [1] тощо. Так, у законі «Про місцеве самоврядування» законодавець вніс зміни, котрими закріпив створення та функціонування нового політичного інституту на місцях – старости.

Згідно статті 14.1 закону «Про місцеве самоврядування в Україні», у селах, селищах, визначених за рішенням місцевої ради об'єднаної територіальної громади, за винятком її адміністративного центру, обирається староста на строк повноважень місцевої ради [2]. Тобто, строк повноважень місцевої ради, а отже і старости, становить п'ять років.

Варто зазначити, що інститут старости запроваджується після об'єднання територіальних громад в одну спільну об'єднану територіальну громаду (далі – ОТГ) на добровільних засадах.

Згідно чинного законодавства, староста в об'єднаній громаді: представляє інтереси жителів села, селища у виконавчих органах сільської, селищної, міської ради; сприяє жителям села, селища у підготовці документів, що подаються до органів місцевого самоврядування; бере участь у підготовці проекту бюджету територіальної громади в частині фінансування програм, що реалізуються на території відповідного села, селища; вносить пропозиції до виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради з питань діяльності на території відповідного села, селища виконавчих органів сільської, селищної, міської ради, підприємств, установ, організацій комунальної форми власності та їх посадових осіб; здійснює інші обов'язки, визначені Положенням про старосту [2].

Положення про старосту затверджується сільською, селищною, міською радою відповідної ОТГ. У цьому Положенні визначаються права і обов'язки старости, порядок його звітності, інші питання, пов'язані з діяльністю старости [2].

Таким чином, законодавець виокремив у законі «Про місцеве самоврядування в Україні» частину основних обов'язків, котрі покладаються на старосту, а формування іншої частини обов'язків – покладається на

органи місцевого самоврядування (місцеву раду), котра делегує йому додаткові обов'язки, у вигляді Положення про старосту, як представника конкретного населеного пункту у виконавчому комітеті ОТГ.

Варто зазначити, що при здійсненні наданих повноважень староста є підзвітним, підконтрольним і відповідальним перед громадою відповідного населеного пункту, а також відповідальним перед радою ОТГ та виконавчим комітетом ради [6, с. 9].

Очевидно, що під час трансформації (зміни місцевих рад і їх виконкомів на старосту), необхідно передбачити особливий період передачі таких повноважень. Так, згідно Прикінцевих положень закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад», у селах, селищах, в яких знаходилися органи місцевого самоврядування територіальних громад, що об'єдналися, обов'язки старости до обрання на перших виборах старости виконує особа, яка здійснювала повноваження сільського, селищного голови відповідної територіальної громади до об'єднання [1].

Отже, даний інститут створюється після реорганізації органів місцевого самоврядування на місцях після добровільного об'єднання територіальних громад довкола адміністративного центру, погодженого з усіма представниками цих громад.

Щодо подальшої трансформації політичних інститутів на місцях, то згідно частини 4 статті 8 закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад», з дня набуття повноважень сільською, селищною, міською радою, обраною ОТГ, здійснюється реорганізація відповідних юридичних осіб – сільських, селищних, міських рад, обраних територіальними громадами, що об'єдналися, та розміщених поза адміністративним центром ОТГ, шляхом їх приєднання до юридичної особи – сільської, селищної, міської ради, розміщеної в адміністративному центрі ОТГ. Після завершення реорганізації відповідні юридичні особи – сільські, селищні, міські ради припиняються. Сільська, селищна, міська рада, розміщена в адміністративному центрі ОТГ, є правонаступником прав та обов'язків всіх юридичних осіб – сільських, селищних, міських рад, обраних територіальними громадами, що об'єдналися, з дня набуття повноважень сільською, селищною, міською радою, обраною ОТГ [1].

Що стосується трансформації виконавчих повноважень на місцях в об'єднаних громадах, то згідно вищезазначеного закону, з дня затвердження сільською, селищною, міською радою, обраною ОТГ, персонального складу її виконавчого комітету здійснюється реорганізація відповідних юридичних осіб – виконавчих комітетів відповідних сільських, селищних, міських рад, розміщених поза адміністративним центром ОТГ, шляхом їх приєднання до юридичної особи – виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради, розміщеної в адміністративному центрі ОТГ. Після завершення реорганізації відповідні юридичні особи – виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад припиняються. Виконавчий комітет сільської, селищної, міської ради, розміщеної в адміністративному центрі ОТГ, є правонаступником прав та обов'язків всіх юридичних осіб – виконавчих комітетів відповідних сільських, селищних, міських рад територіальних громад, що об'єдналися, з дня затвердження сільською,

селищною, міською радою, обраною ОТГ, персонального складу її виконавчого комітету [1].

Варто також зазначити те, що староста є членом виконавчого комітету ради ОТГ і входить туди, згідно закону, за посадою [2].

Як член виконавчого комітету староста має право вносити пропозиції, зауваження з питань, що стосуються села, селища, інтереси якого він представляє, в області повноважень виконавчого комітету місцевої ради, зокрема, у таких сферах: соціально-економічного і культурного розвитку, планування та обліку; бюджету, фінансів і цін; управління комунальною власністю; житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, громадського харчування, транспорту і зв'язку; будівництва, освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту; регулювання земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища; соціального захисту населення; зовнішньоекономічної діяльності; оборонної роботи; адміністративно-територіального устрою; забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян; надання безоплатної первинної правової допомоги; відзначення державними нагородами України тощо [7, с. 22].

Також, до виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради, староста може вносити пропозиції з таких питань: залучення коштів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, розташованих на відповідній території, на будівництво, розширення, ремонт і утримання об'єктів соціальної інфраструктури чи на заходи щодо охорони навколишнього природного середовища; використання нежилых приміщень, будинків і споруд, що належать до комунальної власності; встановлення зручного для населення режиму роботи підприємств комунального господарства, торгівлі та громадського харчування, побутового обслуговування; затвердження маршрутів і графіків руху місцевого пасажирського транспорту незалежно від форм власності; здійснення контролю за станом охорони зелених насаджень і водойм, місць відпочинку громадян; організації роботи місцевих торгових пунктів, ринків, ярмарків тощо [6, с. 9].

Щодо додаткових повноважень старости, то автори «практичних рекомендацій з питань формування спроможних територіальних громад» зазначають, що в Положенні про старосту слід передбачити його повноваження проводити державну реєстрацію актів цивільного стану, здійснювати необхідні акти записи, вносити необхідні записи до Державного реєстру актів цивільного стану громадян, вести його, зберігати архівний фонд, видавати замовникам послуг необхідні документи, щоб мінімізувати незручності жителям відповідного населеного пункту. З урахуванням вказаного, до повноважень старост, які будуть обрані для представництва інтересів жителів сіл, може бути віднесено вчинення нотаріальних дій, окрім видачі свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя у випадку смерті одного з них. Також на старосту можна покласти обов'язки здійснення реєстрації чи зняття з реєстрації місця проживання осіб з внесенням інформації до реєстру територіальної громади та документів, до яких вносяться такі відомості, подальшої

передачі відповідної інформації до Єдиного державного демографічного реєстру, видачі необхідних довідок з цих питань [7, с. 26]. На думку авторів цих «рекомендацій», рада ОТГ окрім прийняття рішення про уповноваження старост на виконання повноважень виконавчих органів, повинна затвердити Положення про старосту з урахуванням наданих йому повноважень та покладеним відповідним обов'язків на забезпечення виконання вимог законів, покласти на виконавчі органи ради обов'язку організувати робоче місце старости та надання йому необхідного матеріально-технічного забезпечення, направлення старости на навчання, що проводяться територіальними органами Міністерства юстиції України [7, с. 27].

Тобто, як місцева рада, громада і сам староста зацікавлені, щоб останній мав необхідну матеріальну технічну базу для виконання своїх обов'язків, був освічений згідно чинного законодавства, а також ознайомлений щодо практичного досвіду інших старост.

Окремо варто виділити завдання старости у бюджетній сфері ОТГ. Їх можна звести до таких основних завдань: застосування заходів щодо забезпечення максимального надходження доходів до бюджетів об'єднаних територіальних громад з території, інтереси якої представляє староста; моніторинг і контроль раціонального і ефективного здійснення витрат грошових коштів у напрямках, найбільш вигідних для територіальної громади [7, с. 28].

Функції старост щодо наповнення місцевого бюджету зводяться до такого: моніторинг сплати податків суб'єктами оподаткування на території, що є підпорядкованою старості; проведення роз'яснювальної й агітаційної роботи для підняття податкової культури платників податків; здійснення агітаційної роботи щодо залучення нових суб'єктів підприємництва на територію громади, їх відповідної реєстрації [7, с. 32].

Найбільш суттєвою та вагомою є робота старости щодо моніторингу і контролю за доцільністю, законністю і цільовою спрямованістю витрачання коштів бюджету ОТГ. Ця робота має бути спрямована за декількома напрямками, зокрема: моніторинг цільового спрямування витрати коштів бюджету громади; контроль доцільності витрачання коштів; моніторинг і контроль ефективності й обґрунтованості витрачання коштів бюджету ОТГ [7, с. 33].

Таким чином, завдання старост щодо моніторингу і контролю витрат бюджетів ОТГ зводиться до декількох напрямків: моніторинг цільового використання фінансових ресурсів; моніторинг і контроль дотримання бюджетного кошторису ОТГ; контроль діяльності і законності витрачання коштів тощо [7, с. 34].

Щодо практичного втілення, то можна визначити основні завдання старост щодо моніторингу і контролю процесів формування і використанні бюджетів ОТГ: роз'яснення й пропагування значення місцевих фінансів для членів громади, надання інформації щодо особливостей формування бюджету; оцінка рівня наповненості бюджету, визначення загальної тенденції виконання бюджету та його збалансованості; моніторинг динаміки формування доходів місцевого бюджету, достатності надходжень фінансових ресурсів у розрізі джерел; експертиза рівня, доцільності і цільової спрямованості витрат місцевого бюджету,

їх відповідності плану та визначенні можливих пріоритетних напрямів на майбутнє [7, с. 34–35].

Також староста бере участь у підготовці проекту бюджету територіальної громади в частині фінансування програм, що реалізуються на території відповідного села, селища. Наприклад, староста, при підготовці проекту бюджету територіальної громади, може робити пропозиції з таких питань: збереження мережі соціально-культурних закладів, які належать до комунальної власності ОТГ; забезпечення населення паливом, електроенергією, газом та іншими енергоносіями; водопостачання, водовідведення та очищення стічних вод; здійснення контролю за якістю питної води; охорони довкілля, збирання, транспортування, утилізації та знешкодження побутових відходів, знешкодження та захоронення трупів тварин; організації медичного обслуговування і забезпечення відповідно до законодавства пільгових категорій населення лікарськими засобами та виробами медичного призначення; надання ритуальних послуг у зв'язку з похованням самотніх громадян, ветеранів війни та праці, а також інших категорій малозабезпечених громадян; ремонту дитячих майданчиків; створення умов для розвитку культури, сприяння відродженню осередків традиційної народної творчості, національно-культурних традицій населення, художніх промислів і ремесел; охорони, збереження, утримання і використання пам'ятних знаків, пам'яток архітектури тощо [6, с. 9].

Щодо виборів старости, то у законі «Про місцеві вибори» зазначається, що вибори старости проводяться за мажоритарною системою відносно більшості в єдиному одномандатному виборчому окрузі, до якого входить територія відповідного населеного пункту (села або селища) у складі об'єднаної сільської, селищної, міської територіальної громади [3].

Взяти участь у виборах та віддати свій голос за того чи іншого кандидата на посаду старости зможуть громадяни України, які мають право голосу та проживають на території населеного пункту (села або селища), де за рішенням об'єднаної сільської, селищної, міської територіальної громади проводяться такі вибори. Приналежність виборця до числа членів відповідної територіальної громади, для представлення інтересів яких і обирається староста, визначається його зареєстрованим місцем проживання внесеним до паспорта громадянина України або тимчасового посвідчення громадянина України для осіб яких нещодавно прийнято до громадянства України та які в день проведення виборів старости не встигли отримати паспортний документ. Виборці безпосередньо обирають старосту шляхом голосування за кандидатів, висунутих та зареєстрованих виборчими комісіями у встановленому законом порядку. Кандидатами на посаду старости можуть бути зареєстровані громадяни України, які досягли вісімнадцяти років, не визнані судом недієздатними, не мають судимості за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, злочину проти виборчих прав громадян чи корупційного злочину, яку не погашено або ж не знято у встановленому законом порядку [7, с. 20].

Для кандидатів на посаду старости не передбачено наявності якоїсь спеціальної освіти або проходження підготовки за напрямком державного чи муніципального

управління, наявності практичного досвіду роботи на державній службі або на службі в органах місцевого самоврядування. Навіть вимог до кандидатів щодо належності до числа членів територіальної громади (наявність зареєстрованого місця проживання на території населеного пункту, віднесеного до одномандатного виборчого округу для проведення виборів старости) закон не висуває. Закон не встановлює обмежень щодо максимального віку кандидатів на посаду старости. Відповідно до ч. 6 ст. 14 Закону України «Про місцеві вибори» перші вибори старости призначаються радою ОТГ. Відтак місцева рада ОТГ має свої рішенням насамперед визначити населені пункти зі складу ОТГ, у яких обиратимуться старости та призначити перші вибори таких старост. Чинним законодавством не визначено строк, протягом якого місцевою радою ОТГ має бути прийнято рішення про призначення перших виборів старости у визначених нею поселеннях. Тому місцева рада на одному пленарному засіданні має прийняти рішення про визначення населених пунктів, в яких вводитиметься посада старости для представництва інтересів їх жителів та призначити перші вибори старости [7, с. 20].

Таким чином, староста представляє інтереси виборців свого населеного пункту у ОТГ, а також здійснює практичну роботу щодо задоволення їх потреб у виконавчому органі ОТГ і має для цього всю необхідну матеріально-технічну та правову базу. Особливо вагомим аспектом у функціонуванні старост на місцях є те, що на рівні ради ОТГ визначається і затверджується окреме Положення про старосту конкретного населеного пункту з переліком прав та обов'язків його перед місцевою громадою. Саме така «варіативна» складова дозволяє індивідуально визначити повноваження старост на місцях, що є свідченням локальної субсидіарності у реформі децентралізації влади в Україні.

Отже, як видно з вищезазначеного, інститут старости досить активно увійшов до політичної системи України на рівні функціонування органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19/>
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97>
3. Закон України «Про місцеві вибори» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/595-19/>
4. Ковшова О. Староста та місцевий бюджет: який зиск для громади? / О. Ковшова // Радник старости. – 2016. – №1. – С.25–28.
5. Козіна В. Староста: права та обов'язки / В. Козіна // Радник старости. – 2016. – №1. – С.10–13.
6. Мацюкін А. Роль старости у виконавчих органах влади / А. Мацюкін // Радник старости. – 2016. – №1. – С.5–10.
7. Практичні рекомендації з питань формування спроможних територіальних громад / авт. кол.: С. М. Серьогін, О. М. Кужман, С. І. Бородін, Ю. П. Шаров (та ін.). – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2016. – Вип. 4. – 64 с.

References

1. Zakon Ukraïny «Pro dobrovil'ne ob'jednannja terytorial'nyh gromad» [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19/>

2. Zakon Ukrainy «Pro misceve samovrjaduvannja v Ukraini» [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97>

3. Zakon Ukrainy «Pro miscevi vybory» [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/595-19/>

4. Kovshova O. Starosta ta miscevyj bjudzhet: jakyj zysk dlja gromady? / O. Kovshova // Radnyk starosty. – 2016. – №1. – S.25–28.

5. Kozina V. Starosta: prava ta obov'jazky / V. Kozina // Radnyk starosty. – 2016. – №1. – S.10–13.

6. Macokin A. Rol' starosty u vykonavchych organah vlady / A. Macokin // Radnyk starosty. – 2016. – №1. – S.5–10.

7. Praktychni rekomendacii' z pytan' formuvannja spromozhnyh terytorial'nyh gromad / avt. kol.: S. M. Ser'ogin, O. M. Kuzhman, Je. I. Borodin, Ju. P. Sharov (ta in.). – D.: DRIDU NADU, 2016. – Vyp.4. – 64 s.

Voitenko Yu. M., Ph.D., associate professor, assistant professor of political science, SHEE «Perejaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University» (Ukraine, Perejaslav-Khmelnytsky), Polistnicht@gmail.com

Institute starost under decentralization of power in Ukraine

This article reviews the new political institution – starosta, which established authorities in the implementation of decentralization reforms. The article reveals the legal and political basis for the formation and functioning of the institution starost. Detected as major powers, who referred to the current legislation, and more – are determined by local councils. Special attention is paid to the article features of starosta on forming local budget and its activities in the executive committee of the united community. Also, the article attracted attention on the election headman and requirements for candidates for the position. Reviews the transformation process at the local level in the political arena.

Keywords: starosta, community, institution, decentralization, the Executive Committee, transformation, law, government, rights, obligations, administration, post budget.

* * *

УДК 32.019.5:070:323

Конах В. К.,

кандидат політичних наук, докторант,
Національний інститут стратегічних досліджень
(Україна, Київ), konakh_v@ukr.net

МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ ТА САМОРЕГУЛЮВАННЯ ПОШИРЕННЯ КОНТЕНТУ МАС–МЕДІА В ДЕМОКРАТИЧНИХ КРАЇНАХ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЇХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

Проаналізовано механізми регулювання та саморегулювання поширення контенту в демократичних країнах. З'ясовано, що свобода слова та інформації можуть обмежуватися шляхом саморегулювання медіа-галузі в тій частині, якій вони стосуються суспільної відповідальності мас–медіа під час здійснення своєї професійної діяльності, а також через державні регуляторні, зокрема нормативно-правові механізми, в тій частині, де вони зачіпають питання пов'язані із забезпеченням національної безпеки чи інтересів. Визначено, що в Україні нині актуальним постає, як розвиток і вдосконалення механізмів самоорганізації та саморегулювання медіа-галузі, так і розроблення механізмів регулювання за поширенням контенту з боку держави, задля дотримання права журналістів в інформаційній сфері з одного боку, а також людини та держави з іншого боку.

Ключові слова: медіа–простір, мас–медіа, саморегулювання та регулювання поширення контенту.

Медіа–простір у сучасному світі інтенсивних інформаційних обмінів стає чи не найвагомішою складовою функціонування суспільства, здійснюючи, через всю сукупність традиційних та новітніх мас–медіа, вплив на процес формування суспільно важливих думок, позицій та вибору. При цьому медіа–простір є середовищем не лише із розповсюдження, але й інтерпретації опосередкованої інформації в політичній, економічній, культурній та інших сферах життєдіяльності суспільства, а відтак може бути використаним для здійснення сутнісного впливу на суспільство, і слугувати, як для захисту національних

інтересів та національної безпеки, так і їх руйнації. З огляду на зазначене, не зважаючи на те, що свобода висловлювання та незалежність мас–медіа є невід'ємними правами в демократичних суспільствах, вони не є абсолютними, а відтак підлягають певним обмеженням та регулюванню. При цьому при поширенні контенту в медіа–просторі в демократичних державах використовуються як механізми саморегулювання з боку медіа–галузі, так і регулювання з боку держави.

Щодо самообмеження при поширенні контенту представниками медіа–галузі, то воно впливає з необхідності дотримання журналістських професійних та етичних стандартів, які ґрунтуються на балансі між правами журналістів на свободу слова й інформації та їх відповідальністю, і розглядається, як превентивний захід скерований на покращення якості контенту. Щодо обмеження поширення певних видів контенту з боку держави, то воно, з огляду на міжнародні правові стандарти, мусить мати чітку мету й бути передбачене законом. Зокрема як йдеться в ч. 2 ст. 10 Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод [1]: «Здійснення цих свобод [вираження поглядів], оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду».

Слід зауважити, що аналізом механізмів регулювання та саморегулювання медіа–галузі присвячено роботи низки як вітчизняних, так і зарубіжних авторів, зокрема проблема дотримання журналістських стандартів розглядається в роботах Д. Бойніка, Е. Фіхтеліуса, Г. Кліффорда, І. Крістіанс, С. Фенглера, В. Іванова, М. Педерсена, Л. Клінгберг–Дженсен та інших. Механізми контролю за поширенням інформації, яка може становити загрози національним інтересам та національній безпеці проаналізовані П. Вілкінсоном, К. Левінім, Д. Пелетзом, А. Шмідом та іншими.

Проте з огляду на те, що в Україні частина журналістів продовжують використовувати свободу слова для руйнування державницького мислення, розмивання національних поглядів тощо, а власники мас–медіа – для задоволення своїх економічних, політичних чи інших інтересів, а також беручи до уваги наявні загрози в медіа–просторі нашої держави, зокрема пов'язані з гібридною війною, актуальним на сучасному етапі постає визначення шляхів вдосконалення як механізмів саморегулювання з боку медіа–галузі, так і регулювання з боку держави при поширенні контенту.

Необхідно відмітити, що в країнах з розвинutoю демократією наразі більшість мас–медіа намагається дотримуватися етичних та професійних стандартів журналістської діяльності, проте для того щоб не допустити їх порушення окремими представниками медіа–галузі існує низка механізмів по контролю за їх дотриманням. При цьому в більшості демократичних країнах важливим механізмом, що впливає на поведінку журналістів при створенні та поширенні